

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในยุคประเทศไทย 4.0 Good Governance in Thailand 4.0

พงษ์ธร แก้วยองผาง

S61561802001@ssru.ac.th

สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีความสลับซับซ้อนของสังคม การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ และการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้เกิดความยากลำบากในการบริหารจัดการองค์การทุกประเภท ผู้บริหารมืออาชีพใหม่นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจทฤษฎีหลักการบริหารนั้นยังไม่เพียงพอ ยังจำเป็นต้องมีเทคนิคการบริหาร ลีลาการบริหารและทักษะการบริหารใหม่ๆ เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการ หรือแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพต่องานและบุคลากรในองค์การ ธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวคิดการบริหารที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในภาครัฐและเอกชน แรกเริ่มแนวคิดมาจากองค์การด้านการเงินทางตะวันตกที่ต้องการให้มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เป็นธรรม มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดการเป็นผู้บริหารการศึกษามืออาชีพในบริบทการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งมีส่วนขับเคลื่อนประเทศสู่ยุทธศาสตร์ชาติในยุคประเทศไทย 4.0 โดยให้คำจำกัดความของ ธรรมาภิบาล นักบริหารมืออาชีพ และการส่งเสริมธรรมาภิบาลในองค์การสำหรับนักบริหารมืออาชีพในยุคประเทศไทย 4.0

คำสำคัญ: นักบริหารการศึกษามืออาชีพ, ธรรมาภิบาล, ประเทศไทย 4.0

Abstract

With the changes of the world and the complexity of our society, the economic competitiveness and the abrupt advancement of technology and innovation contribute to the challenges in administrating all categories of organizations. It's not sufficient for professional executives of the modern world to merely possess theoretical backgrounds toward organizational administrations. It's required for these executives to have new administrative techniques, so as to rapidly and effectively address the arising concerns, contributing to the improved achievements and personnel's performances. Governance has been the theoretical concept considerably executed in either public or private sectors. Initially, the concept is derived from financial institutes in the West. Such institutes aimed at ameliorating their administrations toward efficiency, effectiveness, justice, transparency. It has been purposed to call for participations from all sections.

This objective of this article is to illustrate concepts of professional educational executives in administrating communities, which leads to drive the national strategy to transform Thailand into the epoch called Thailand 4.0. The paper demonstrates the

definition of governance, professional executives, and the promotion of organizational governance for professional executives in the epoch of Thailand 4.0.

Keywords: Professional Educational Administrator, governance, Thailand 4.0

บทนำ

การบริหารนั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญในการนำองค์การไปสู่จุดหมาย แต่ภายใต้สังคมโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ความสลับซับซ้อนของสังคม ระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงก่อให้เกิดการล่มสลายขององค์การที่มีอยู่ในอดีตและเกิดองค์การสมัยใหม่มากมาย ค่านิยมที่หลากหลายและความเป็นวัตถุนิยมของคน ปัญหาการคอร์รัปชัน พวกพ้อง ซึ่งก่อให้เกิดความยากลำบากในการบริหารจัดการองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน การจะดีศึกษภาพของบุคลากรและการบริหารองค์การในยุคนี้จึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก ผู้บริหารมีอาชีพยุคใหม่จำเป็นต้องรอบรู้มีความสามารถ มีภาวะผู้นำ มีทักษะกระบวนการบริหารใหม่ๆ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากร และบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ผู้บริหารมีอาชีพนั้นต้องนำยุทธศาสตร์ชาติมาพิจารณาในการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับแนวการพัฒนาของประเทศไทยที่พยายามพัฒนาให้เป็นประเทศที่พัฒนาหลุดจากกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลาง นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการบริหารเพื่อให้องค์การสามารถสร้างนวัตกรรมของตนเองตามโมเดลประเทศไทย 4.0

การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) หรือ ธรรมาภิบาล เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นราว 30 ปีมาแล้วโดยเป็นแนวคิดที่เกิดจากองค์การที่เกี่ยวข้องกับการเงินระหว่างประเทศซึ่งปรากฏในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) ในปี 1989(ทิวากร แก้วมณี. 2559) ที่ใช้เป็นมาตรฐานเงื่อนไขในการรับความช่วยเหลือทางการเงินระหว่างประเทศ โดยกำหนดให้ประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือด้านการเงินต้องมีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งธนาคารโลกวิเคราะห์แล้วว่าความล้มเหลวของประเทศที่มีปัญหาทางด้านการเงินส่วนใหญ่มาจากปัญหาด้านการบริหารจัดการอันเกี่ยวข้องกับภาครัฐและเกี่ยวพันกับระบบการเมืองการปกครองและการใช้อำนาจของรัฐซึ่งธนาคารโลกไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงได้

ธรรมาภิบาลเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากหลังจากที่เกิดภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี พ.ศ. 2540 หรือที่เรียกว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงอันเป็นผลให้เกิดการขาดสภาพคล่องทางการเงินบริหารประเทศ ด้วยเงื่อนไขที่ต้องมี Good Governance ถึงจะสามารถขอความช่วยเหลือทางการเงินระหว่างประเทศได้ รัฐจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดการบริหารจัดการที่ดีขึ้น โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ใช้คำว่า “ระบบบริหารและการจัดการบ้านเมืองที่ดี” หรือ “ธรรมาภิบาล” ในความหมายเดียวกับคำว่า “Good Governance” ในปี พ.ศ. 2542 และมีการประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารและการจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา. 2542) โดยมีหลักพื้นฐาน 6 ประการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546(ราชกิจจานุเบกษา. 2546) ในหมวดที่ 1 มาตรา 6 กล่าวถึงการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้แก่การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย 7 ประการ ดังต่อไปนี้ (1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (6) ประชาชน

ได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ (7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยให้ภาครัฐยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา (ราชกิจจานุเบกษา. 2561) จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 และมีผลบังคับใช้(ราชกิจจานุเบกษา. 2562)

การบริหารกิจการที่ดีหรือธรรมาภิบาลมาเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารองค์การทั้งภาครัฐโดยกฎหมายและภาคเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของงาน ความเป็นธรรม มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ผู้บริหารมีอาชีพควรศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมตามบริบทขององค์การ การบริหารทางด้านการศึกษาก็เช่นกันเพราะการศึกษาถือเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาประเทศ การจะเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบเดิมให้เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมได้นั้นจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพทั้งทางด้านวิชาการ ความคิด คุณธรรมและจริยธรรม การจะยกระดับคุณภาพของคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุคประเทศไทย 4.0 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2557) ได้กล่าวไว้ในรายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ว่าจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์พลเมืองไทยสู่พลเมืองโลก ปรับเปลี่ยนจุดเน้นจากการสร้างคนไทยเพื่อป้อนอุตสาหกรรมไปเป็นการตอบโจทย์ชีวิตและสังคม ปรับกระบวนทัศน์ใหม่จากการเอาชนะธรรมชาติเป็นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมจากการแข่งขันพาดพิงสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลมีเมตตาต่อกัน เปลี่ยนประเทศไทยให้พัฒนาไปสู่การสร้างเกียรติภูมิในความเป็นชาติเข้าใจประวัติศาสตร์ รักชาติ รักแผ่นดิน ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายในการบริหารจัดการการศึกษาในปัจจุบัน มีความท้าทายอย่างมากทั้งด้านการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในสังคมในยุคประเทศไทย 4.0

ความหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล

คำว่า Good Governance นั้นมีหลายหน่วยงาน หรือ มีนักวิชาการหลายท่านได้บัญญัติศัพท์ไว้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐ บรรณษัทธิบาล กรอบการกำกับดูแลที่ดี การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นต้น แต่คำที่นิยมใช้กันมากคือ ธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งสามารถให้คำจำกัดความได้ดังนี้

ธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการจัดการบ้านเมืองที่ดีบนความชอบธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ สามารถนำมาใช้ในการบริหารองค์การเพื่อความสำเร็จและการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยธีระ รุณเจริญ(2550) และคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(2553)ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่าเป็นการปกครอง การบริหาร การจัดการ และการควบคุมดูแลกิจการให้เป็นไปตามครรลองคลองธรรมส่วนบรรดักดิ์ อูวรรณโณ(2542) ได้ให้นิยามของธรรมาภิบาลว่าเป็นวิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร เพื่อให้มีความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ สามารถถูกตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญของผู้ทุกภาคส่วน และขยายความของธรรมาภิบาลว่าเป็น ระบบ โครงสร้าง และกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เน้นกฎเกณฑ์ ที่วางระบบโครงสร้าง กระบวนการ และความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐซึ่งเป็นการ

บริหารจัดการที่ดี(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2545) ซึ่งสอดคล้องกับถวิลวดี บุรีกุลและคณะ(2545) ที่กล่าวว่า ธรรมาภิบาลหมายถึง หลักการบริหารแนวใหม่ที่มุ่งเน้นหลักการทำงาน โดยมีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการบริหารงานที่จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุดคือ ความเป็นธรรม, ความสุจริต, ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อันมีใจความสำคัญเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารและการจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ที่กล่าวว่า ธรรมาภิบาล คือ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต มีความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทยตามรัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน (ราชกิจจานุเบกษา. 2542)

Good Governance หมายถึง ลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาซึ่งทิวากร แก้วมณี(2559)ได้ให้ความหมายไว้ ส่วน United Nations and Development Programme (UNDP) ให้คำจำกัดความของ Good Governance ว่าเป็นการดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศ ในทุกระดับ ประกอบด้วยกลไก กระบวนการ และสถาบันต่าง ๆ ที่ประชาชนและกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ ปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย และแสดงความเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ยืนอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา (สุดจิต นิमितกุล. 2543)และโคฟี อันนัน (Kofi Annan) กล่าวว่า Good Governance คือ แนวทางการบริหารงานของรัฐที่เป็นการก่อให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม สร้างเสริมประชาธิปไตย มีความโปร่งใสและเพิ่มประสิทธิภาพ (Thomas G. Weiss, 2000)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีการตีความและให้ความหมายของคำว่า Good Governance ธรรมาภิบาล หรือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในทำนองเดียวกันคือ แนวทางหรือวิธีการในการบริหารจัดการที่ดีที่ประกอบไปด้วยกลไก ระบบโครงสร้างของการใช้อำนาจรัฐหรือฝ่ายปกครองโดยอาศัยการมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ มีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน

องค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการบริหารที่นำใช้ มาปฏิบัติอย่างแพร่หลายทั้งในภาครัฐโดยระเบียบและภาคเอกชน มีนักวิชาการให้แนวคิดอย่างหลากหลายในด้านองค์ประกอบของธรรมาภิบาลตามบริบทขององค์การต่างๆ ดังนี้

United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP) (ทิวากร แก้วมณี. 2559) ได้กำหนดว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) มีองค์ประกอบ 8 ประการ ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วม (Participation) 2. นิติธรรม (Rule of Law) 3. ความโปร่งใส (Transparency) 4. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsiveness) 5. ความสอดคล้อง (Consensus Oriented) 6. ความเสมอภาค (Equity and

Inclusiveness) 7. การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) และ 8. การมีเหตุผลอธิบาย (Accountability) ต่อมา United Nations Development Programme (UNDP) ได้กำหนดองค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลไว้ 9 ประการ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (มปป.) โดยเพิ่มเติมจากของ UNESCAP คือ ข้อที่ 9. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) ผู้นำและบรรดาสาธารณชนต้องมีมุมมองที่เปิดกว้างและเล็งการณ์ไกลเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองและการพัฒนามนุษย์ (สังคม) รวมถึงมีจิตสำนึกว่าอะไรคือความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาดังกล่าว ตลอดจนมีความเข้าใจในความสลับซับซ้อนของบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมซึ่งในองค์ประกอบหลังนี้มีความสำคัญมากสำหรับผู้บริหารมืออาชีพในการบริหารองค์การ ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบสังคมทุกภาคส่วนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความสามัคคี มีความยุติธรรม ความโปร่งใส ความมีส่วนร่วม โดยมีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ (ราชกิจจานุเบกษา. 2542) คือ

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2552) ได้วิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลของสถาบันต่างๆ ในระดับสากลร่วมกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยพบว่ามี 10 องค์ประกอบหลักที่สำคัญตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย 1. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) 2. ประสิทธิภาพ (Efficiency) 3. การตอบสนอง (Responsiveness) 4. ภาระรับผิดชอบ (Accountability) 5. ความ โปร่งใส (Transparency) 6. การมีส่วนร่วม (Participation) 7. การกระจายอำนาจ (Decentralization) 8. นิติธรรม (Rule of Law) 9. ความเสมอภาค (Equity) และ 10. หลักมุ่งเน้นประชามติ (Consensus Oriented) โดยได้แยกหลักความคุ้มค่าออกมาเป็น ประสิทธิภาพ

(Effectiveness) และ ประสิทธิภาพ (Efficiency) เพิ่มหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ความเสมอภาค (Equity) และ หลักมุ่งเน้นประชามติ (Consensus Oriented) โดยมีใจความสำคัญดังนี้

หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจทรัพยากรและภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น(ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชน ดำเนินการแทนโดยมีอิสระตามสมควรรวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากรโดยมุ่งเน้นการสร้างควมพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการปรับปรุงกระบวนการและเพิ่มผลผลิตเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

ความเสมอภาค (Equity) คือ การได้รับการปฏิบัติและได้รับการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรมและ อื่น ๆ

หลักมุ่งเน้นประชามติ (Consensus Oriented) คือ การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญโดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

องค์การระหว่างประเทศที่สำคัญอีกหน่วยงานคือองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา(Organization for Economic Co - operation and Development : OECD) เป็นองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาได้ริเริ่มกำหนดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance ; CG) เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการขององค์กรภาคเอกชนเมื่อปี ค.ศ. 1998 และมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งในปี ค.ศ. 2004 ได้มีการกำหนดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 6 ด้าน ดังนี้

1. หลักพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการ (Ensuring the Basis for an Effective Corporate Governance Framework)
2. สิทธิหน้าที่ของผู้ถือหุ้นหลัก (The Rights of Shareholders and Key Ownership Functions)
3. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (The Equitable Treatment of Shareholders)
4. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแลกิจการ (The Role of Stakeholders in Corporate Governance)
5. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and Transparency)
6. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (The Responsibilities of the Board)

จากการศึกษาองค์ประกอบของธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีจากนักวิชาการและองค์การต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปองค์ประกอบได้เป็น 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วม (Participation) 2. นิติธรรม (Rule of Law) 3. ความโปร่งใส (Transparency) 4. ความรับผิดชอบต่อ (Responsiveness) 5. หลักมุ่งเน้นประชามติ (Consensus Oriented) 6. ความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) 7. การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) 8. การมีเหตุผลอธิบาย (Accountability) และ 9.หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งถ้าสามารถปฏิบัติได้ตามครบ 9 องค์ประกอบองค์การนั้นๆ ก็จะได้ชื่อว่าเป็นองค์การที่มีธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการที่ดี

การเป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพภายใต้หลักธรรมาภิบาล

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ท่ามกลางธุรกิจและการบริหารฐานความรู้ ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขันและการสร้างข้อได้เปรียบที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและความหลากหลายต่างส่งผลกระทบต่อวงการวิชาชีพโดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่เป็นผลมาจากการพยายามปฏิรูปประเทศให้เป็นประเทศที่สามารถหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วโดยการใช้เทคโนโลยีและพัฒนาเพื่อให้อาจสามารถสร้างนวัตกรรมจากการประกาศยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) การเสนอโมเดลประเทศไทย 4.0 และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารของการบริหารจัดการการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักของความหลากหลายในการปฏิบัติโดยเน้นระบบการกระจายอำนาจและการยึดหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหาร ผู้นำ ผู้จัดการองค์การ หรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการ หรือเอกชน ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง แต่การที่จะเป็นผู้บริหารการศึกษามืออาชีพจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการการบริหาร มีเทคนิค สื่การบริหารและสามารถทำหน้าที่บริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพนั้นย่อมเป็นเรื่องที่ทำหายอย่างยิ่ง

ผู้บริหาร คือ ผู้มีตำแหน่งบริหารและมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจสั่งการตามสายการบังคับบัญชา (Line Authority) จำเป็นต้องมีผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงานและรายงานผลการปฏิบัติงานขึ้นตรงต่อผู้จัดการ (Manager has subordinates) ผู้บริหารเป็นผู้ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่นและต้องรับผิดชอบผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและผลสำเร็จของหน่วยงาน (Responsibility) และเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (BANANA TRAINING AND CONSULTANCY, 2561) โดยมีหน้าที่การบริหารหลัก คือ 1. การวางแผน (Planning) 2. การจัดองค์กร (Organizing) 3. การนำ (Leading) และ 4. การควบคุม (Controlling) หรือ POLC ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญโดยสังเขป 3 ด้าน ดังนี้ คือ

1. บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Roles) ผู้บริหารควรมีปฏิสัมพันธ์อย่างใดกับคนในองค์การ โดยแสดงออกด้านภาวะผู้นำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตนเอง และด้านการประสานงานเพื่อให้การทำงานภายในองค์การราบรื่น

2. บทบาทด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Roles) ผู้บริหารควรจัดการกับข้อมูลสารสนเทศอย่างไรเพื่อเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานตนเอง โดยแสดงออกด้านการตรวจสอบ (Monitor) ทั้งภายในและภายนอกองค์กร และด้านการกระจายข่าวสารให้กับสมาชิกภายในองค์กรทราบ

3. บทบาทด้านการตัดสินใจ (Decisional Roles) ผู้บริหารควรใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างไร โดยแสดงออกด้านการเป็นผู้ประกอบการด้วยการค้นหาโอกาสและความได้เปรียบทางการแข่งขัน, ด้านการแก้ปัญหาด้วยการรับผิดชอบต่อการเผชิญหน้ากับปัญหาสำคัญขององค์กร, ด้านการจัดสรรทรัพยากร และด้านการเจรจาต่อรอง

รุ่ง แก้วแดง (2546) กล่าวว่า “ผู้บริหารมืออาชีพ” เริ่มเป็นที่กล่าวถึงมากขึ้นก็เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไม่มีการกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพทางการศึกษาว่าควรมีลักษณะอย่างไร โดยในหมวด 7 ได้กำหนดไว้ว่าทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนดโดยในภาพรวมคำว่า “มืออาชีพ” หรือ “professional” มีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ต้องเป็นคนที่ยังชีพด้วยงานนั้นคือ ต้องมีรายได้หลักจากงานในวิชาชีพที่ทำและทุ่มเทเวลาให้กับงานในอาชีพนั้นจริง ๆ

2. ต้องมีการศึกษาและอบรม เพื่อให้มีความรู้ มีศาสตร์ มีหลักการ มีทฤษฎี มีการวิจัยค้นคว้า จนรู้ชัด และรู้จริง และมีการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

3. ต้องนำศาสตร์ไปใช้ในการบริหาร มีการฝึกฝนอย่างจริงจังในอาชีพนั้น ๆ จนเกิดความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ที่มากพอ

4. ต้องมีการรับรองมาตรฐานแห่งวิชาชีพ โดยมีการออกใบรับรองหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล หนายความ นักบัญชี สถาปนิก วิศวกร เป็นต้น ซึ่งในการตัดสินใจ การวิเคราะห์ และการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพดังกล่าว จะต้องใช้ผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เท่านั้น

5. ต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ สำหรับยึดถือและปฏิบัติโดยเคร่งครัด

6. มีองค์กรหรือสมาคมวิชาชีพให้การรับรอง โดยการออกไปประกอบวิชาชีพเพื่อควบคุมกำกับดูแล คุณภาพ มาตรฐานและจรรยาบรรณ รวมทั้งมีมาตรการลงโทษเมื่อมีการกระทำที่ผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

นักบริหารการศึกษามีอาชีพนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการการบริหารทางด้านการศึกษ สามารถนำองค์ความรู้รวมถึงงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมมา ประยุกต์ใช้ในงานบริหารอย่างเหมาะสม มีเทคนิคและลีลาการบริหารที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้าง มีการจัดการกลยุทธ์ ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ มีทักษะในการแก้ปัญหา รวมถึงสามารถสร้างนวัตกรรมด้านการบริหาร นอกจากนั้นนักบริหารการศึกษามีอาชีพยังจำเป็นต้องเป็นผู้มีบุคลิกดี มีความมุ่งมั่น ใฝ่ผลสัมฤทธิ์ คิด สร้างสรรค์ มองโลกบวกและประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ และมีธรรมาภิบาลของการ บริหารกิจการที่ดี

การส่งเสริมธรรมาภิบาลในองค์กรสำหรับนักบริหารมืออาชีพในยุคประเทศไทย 4.0

โมเดล “ประเทศไทย 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่เข้ามา บริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ที่มีการกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 การจะบรรลุโมเดลประเทศไทย 4.0 ได้นั้นจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการคิด สร้าง พัฒนา ดังนั้นการบริหารจัดการด้านการศึกษาก็มีบทบาทสำคัญอย่างมากในฐานะเป็นหน่วยการผลิตบุคลากร การจะมีบุคลากรที่ดีมีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับการบ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรมและได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ นักบริหารการศึกษา จำเป็นต้องเป็นมืออาชีพและนำเทคนิคและลีลาการบริหารให้เหมาะกับยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลง

การนำธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภทและทุกระดับ ทั้งนี้เพราะธรรมาภิบาลเป็นการบริหารจัดการที่ดีที่สร้างประโยชน์และความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งมวล (ธีระ รุญเจริญ. 2550) ดังนั้นการจะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และบรรลุโมเดล ประเทศไทย 4.0 นั้น การส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลในองค์กรนั้นสามารถทำได้โดยการได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม รัฐมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐาน ให้นโยบาย หรือตรากฎหมายที่เอื้อให้เกิดธรรมาภิบาลในองค์กร เช่น รัฐออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อใช้กับหน่วยราชการทั่วไปภาครัฐและหน่วยงานภายในกำกับรัฐ การบริหารจัดการฐานโรงเรียน (School-based Management: SBM) มาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการโดยเฉพาะสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้นำรูปแบบการบริหารฐานโรงเรียนมาเผยแพร่และฝึกอบรมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยสอดคล้องกับหลักการของธรรมาภิบาล และตามที่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “มาตรา39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” และในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า “สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่โรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวาระหนึ่งให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง” ดังนั้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ ส่วนบทบาทขององค์การภาคเอกชนและบทบาทของประชาสังคมที่มีต่อธรรมาภิบาล คือ การรวมตัวกันของสาธารณชนในการต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบ โดยรัฐควรส่งเสริมและหามาตรการที่จะกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงการทำความผิดจรรยาบรรณ

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การทางการศึกษานั้นเป็นการบริหารที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลนั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การมุ่งเน้นประชาคมดีมีการวิเคราะห์ผลประโยชน์เสียของกิจการโครงการต่างๆ มีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และโปร่งใสตรวจสอบได้ตามตัวบทกฎหมายด้วยหลักนิติธรรม มีกฎหมายที่เข้มแข็ง ตอบสนองได้ทันการต่อความเปลี่ยนแปลง มีความเสมอภาคเท่าเทียม ยุติธรรม และรับผิดชอบ มีการปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบ กำกับดูแลอย่างเป็นธรรมและมีคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ การส่งเสริมให้เกิดการบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลในทุกขั้นตอนของการบริหารจะเป็นส่วนช่วยผลักดันให้องค์การได้รับความน่าเชื่อถือ เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและสามารถผลักดันให้กระบวนการพัฒนาสู่แนวคิดประเทศไทย 4.0

สรุป

ธรรมาภิบาลเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารกิจการบ้านเมือง องค์การ รวมทั้งสถานศึกษาที่นักบริหารการศึกษามีอาชีพยุคใหม่จำเป็นต้องนำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดผนวกกับความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำ มีทักษะกระบวนการบริหารใหม่ๆ มีทัศนคติที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากร และบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ผู้บริหารมืออาชีพนั้นต้องนำยุทธศาสตร์ชาติมาพิจารณาในการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับแนวการพัฒนาของประเทศที่พยายามพัฒนาให้เป็นประเทศที่พัฒนาหลุดจากกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลาง นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการบริหารเพื่อให้องค์การสามารถสร้างนวัตกรรมของตนตามโมเดลประเทศไทย 4.0 โดยยึดถือการบริหารตามแบบธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่เป็นแนวทางหรือวิธีการในการบริหารจัดการที่ดีที่ประกอบไปด้วยกลไก ระบบโครงสร้างของการใช้อำนาจอธิรัฐหรือฝ่ายปกครองโดยอาศัยการมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ การมุ่งสู่ประชาคมดี มีความรับผิดชอบต่อตอบสนองได้ทันการเปลี่ยนแปลง มีกฎหมายที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- ทิวากร แก้วมณี. (2559). **ธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารและการจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542**. เล่มที่ 116 ตอนที่ 63 ง หน้า 24 วันที่ 10 สิงหาคม 2542.
- _____. (2546). **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546**. เล่มที่ 120 ตอนที่ 100 ก หน้า 1 วันที่ 9 ตุลาคม 2546.
- _____. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561- 2580**. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1 วันที่ 13 ตุลาคม 2561.
- _____. (2562). **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562**. เล่มที่ 136 ตอนที่ 56 ก หน้า 253 วันที่ 30 เมษายน 2562.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุตรไฟศาล.
- คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). **การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล Good Governance**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). **การสร้างธรรมาภิบาล (good governance) ในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- _____. (2545). **ธรรมาภิบาลและการพัฒนาประเทศไทย**. เอกสารประกอบการศึกษาหลักสูตรธรรมาภิบาลและการพัฒนาประเทศไทย.
- ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. (2545). **โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า
- สุดจิต นิมิตรกุล. (2543). **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี การปกครองที่ดี (good governance)**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). **โรงเรียนนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2552). **คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)**. กรุงเทพฯ: บริษัท พรีเมียร์ โปร จำกัด.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (มปป.). **ธรรมาภิบาล สคส.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.socgg.soc.go.th/History1.html>. [25 กรกฎาคม 2562].
- BANANA TRAINING AND CONSULTANCY. (2561). **ทักษะสำคัญของผู้จัดการยุค 4.0**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://bananatraining.com/>. [25 กรกฎาคม 2562].
- Thomas G. Weiss, (2000). **Governance, Good Governance and Global: Conceptual and Actual Challenges**. London: third World Quarterly.